

Pro Nobis.*

Першая біялагічная
газета

№3

Лістапад 2004
Распаўсюджваецца бясплатна

Новы навучальны год – новыя людзі на факультэце

Вырашылі правесці сустрэчу ў традыцыйнай чацвер. А каб атрымалася найбольш нефіцыйна, прыгатавалі гарбату з печывам.

Стар. 7

Цікавае апытанне – модныя адказы, ці аб тым, якімі ўяўляюць дзяўчат нашы хлопцы

Амаль у адзін голас хлопцы адмоўна ставяцца да тэндэнцыі павелічэння колькасці “паненак”, якія паляць. Каля 80% студэнтаў сярод найбольш агідных звычак вылучаюць

менавіта гэтую. На другім месцы стаіць ужыванне ненаарматыўнай лексікі.

Стар. 3

ОСЁЛ В ХОЗЯЙСТВЕ, ФИЛОСОФИИ И РЕЛИГИИ

Гиппократ и врачи его школы использовали молоко ослиц в своей лечебной практике. В то же время, оно считалось отличным косметическим средством: сохраняло, будто бы, белизну лица и тела.

Стар. 5

Тры Прачыстыя

Хоць назвы свят і гавораць аб іх дачыненні да хрысціянскай веры, але для беларускіх людзей, сялян, спрадвеку язычнікаў, земляробаў, куды большае значэнне яны мелі як пэўныя вехі ў гадавой працы на зямлі.

Стар. 6

Генетычна мадыфікаваныя прадукты – шкода і карысць

С homo sapiens - эксперыментаў па сутнасці ніхто не праводзіў, але дапаўняльна вядома, што, напрыклад, пыльца ГМ-сельскагаспадарчых культур выклікае смерць вусеніц і мутацыю ў бактэрыяў, якія жывуць у страўніках пчол.

Стар. 4

Навіны спорту, астралагаў, культурныя, этычныя – факультэцкія

+ ПАРАСКОП ад Андрэя Васюкевіча

*Ціха, але з насмаркам прыйшла.
Пераапрунула з сандаляў у боты.
І дзе гэтых колераў столькі
знайшла?
Дамінуе з іх, праўда, жоўты.*

*Дажджліва. І працы ніякай няма.
Цёплая груба пазбавіць дрыготы.
Едзе жыццё п’яным дзедам з сяла,
Хоць бязмежжа лістоты –
з ляготы.*

*Вось,здэцца, павольна плыла,
А назаўтра абяцалі марозы.
Нехта шчэ ў лес ідзе, а гэтага
зва ўзяла:
І ў кожным мярцвяць некрозы.*

Валько В.

Еўрапейская стратэгія па захаванні раслін у Беларусі

У Беларусі пачата распрацоўка нацыянальнай праграмы рэалізацыі Еўрапейскай стратэгіі па захаванні раслін.

Гаворка ідзе, галоўным чынам, аб захаванні біязнастайнасці, рэдкіх і знікаючых у Еўропе відаў і ўнікальных прыродных комплексаў у адпаведнасці з сучаснымі міжнароднымі стандартамі.

Беларусь – другая краіна ў Еўропе пасля Вялікабрытаніі, дзе распрацоўваецца такая праграма. Яна адлюстроўвае комплекс мер, неабходных для таго, каб спыніць знікненне ўнікальных відаў раслін і прыродных комплексаў на тэрыторыі нашай краіны і кантынента ў цэлым.

Навуковая канферэнцыя “Актуальныя праблемы экалогіі”

6-8 кастрычніка 2004 г. на базе нашага факультэта (біялогіі і экалогіі) адбылася першая міжнародная навуковая канферэнцыя “Актуальныя праблемы экалогіі”. Інфармацыя пра гэтую падзею зацікавіла не толькі спецыялістаў, якія вывучаюць праблемы экалогіі ў Беларусі, але і даследчыкаў з Расіі, Украіны, Польшчы, Азербайджана.

Навукоўцамі загадзя было прыслана больш за 200 дакладаў і тэзісаў. Канешне, па розным прычынам, не ўсе аўтары змаглі прыехаць на канферэнцыю ў Гродна. Але ўсе іх публікацыі будуць змешчаны ў зборніку матэрыялаў, які дапаможа скласці больш комплексны малюнак стану навакольнага асяроддзя, прыродаахоўчых мерапрыемстваў і перспектывных напрамкаў даследаванняў у гэтай вобласці не толькі ў Беларусі, але і ў нашых суседзяў, што спрыяе лепшай каардынацыі сумесных праектаў і распрацовак.

Значную работу па арганізацыі канферэнцыі ўзялі на сябе дэкан, выкладчыкі і многія студэнты наша-

га факультэта. Большасць гасцей прыехала з Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта, з Мозыра, Інстытута заалогіі АН, Інстытута эксперыментальнай батанікі АН і іншых устаноў г. Мінска. Многіх сустракалі нават на вакзале. Гасцей размясцілі ў нумарах гасцініц “Беларусь”, “Амега”. Пасля пленарных дакладаў госці запрашаліся на абед і каву-брэйк.

Для больш эфектыўнай работы канферэнцыі матэрыялы былі падзелены на 7 секцый:

1. Праблемы забеспячэння якасці экалагічнай адукацыі. Экалагічны стан асабліва ахоўваемых тэрыторый.
2. Ацэнка ўздзеяння прамысловых прадпрыемстваў на навакольнае асяроддзе.
3. Біязнаснасць.
4. Экалагічная фізіялогія і біяхімія.
5. Экалагічны стан наземных і водных экасістэм.
6. Рацыянальнае выкарыстоўванне прыродных рэсурсаў
7. Здароўе насельніцтва і навакольнае асяроддзе.

За тры дні канферэнцыі было заслухана 35 вусных і абмеркавана 22 стэндавых даклада.

Самы першы даклад М. В. Максіменкава і сааўтараў (Мінск) задаў высокі ўзровень паведамленням і паказаў цесную сувязь Беларусі з іншымі еўрапейскімі краінамі ў вырашэнні экалагічных пытанняў.

У выступленні С. С. Маглыш (Гродна) былі ахарактарызаваны асобныя этапы экалагічнай і радыёэкалагічнай адукацыі і выхавання дашкольнікаў і малодшых школьнікаў, асабліва ў зонах радыёактыўнага забруджвання.

Многа дакладаў (І. В. Савіч, О. А. Макарэвіч, О. І. Таміла – Мінск) прагучала на тэму экалагічнага стану беларускіх рэк і азёр.

У канферэнцыі прыняў актыўны ўдзел у нядаўнім выкладчык наша-

га факультэта В. А. Бахараў (Мозыр), які паведаміў пра відавы састаў і асаблівасці размяшчэння земнаводных як паказчык экалагічнага стану асабліва ахоўваемых тэрыторый (на прыкладзе Белавежскай пушчы).

В. В. Галубкоў (Гродна) прывёў дадзеныя аб новых відах лішайнікаў у лесопаркавай зоне Гродна, якія не былі раней апісаны на тэрыторыі Беларусі.

О. С. Залыгіна (Мінск) прывяла дадзеныя аб ацэнцы жыццёвага цыкла будаўнічых матэрыялаў, якія дазваляюць больш поўна ахарактарызаваць іх экалагічную бяспеку.

Вельмі прыемна было слухаць выступленні студэнтаў, а дакладнай студэнтка нашага факультэта – Каленчук Таццяны (5 курс) і Петрушкевіч Юліі (4 курс) сумесна з выкладчыкам Сазінавым А. В. Работу Юліі прызналі вельмі перспектывнай, а Таццяна паабяцала, што ў хуткім часе на нашым факультэце з’явіцца жывыя кветкі – хрызантэмы, над якімі яна працуе.

Слухаць даклады на канферэнцыі было вельмі цікава. Але яшчэ больш цікавымі, разнапланавымі і нечаканымі былі пытанні, якія задаваліся пасля выступленняў.

Узровень першай міжнароднай экалагічнай канферэнцыі быў даволі высокі. Госці і арганізатары засталіся задаволенымі, уражанымі новымі знаёмствамі і сярэтымі сустрэчамі са старымі сябрамі. Кожны з удзельнікаў канферэнцыі падзяліўся сваімі ідэямі, мэтамі на будучае, знайшоў аднадумцаў і калегаў.

Першая канферэнцыя завяршылася, і наперадзе роўна год на дапрацоўку старых праектаў і пачатак заснавання новых. Да наступнай канферэнцыі!

Падрыхтавалі доктар біялагічных навук, загадчыца кафедры заалогіі і фізіялогіі чалавека і жывёл Н. П. Кануннікава, студэнты факультэта біялогіі і экалогіі
Белязюн Г., Гупенец Д.

Навіны адным радком

Прышло многа новых лабарантаў – дык лабараторыі ж адрамантавалі “под Евро”.

Па апошнім дадзеным астралагаў, расклад заняткаў для студэнтаў дзённай формы навучання будзе заставацца стабільным як мінімум наступныя два тыдні.

Навіны спорту: з наступнага месяца трэба ісці на фізкультуру здаваць нарматывы.

Каб актывізаваць студэнтаў для ўдзелу ў святкаванні 20-годдзя факультэта, адміністрацыя праводзіла акцыю “Ну, прыдзіце там, спойце, не знаю...”.

Цікавае апытанне – модныя адказы, ці аб тым, якімі ўяўляюць дзяўчат нашы хлопцы

Перагортваючы стосы навамодных часопісаў, я кожны раз лавіла сябе на тым, што мой позірк ненапрокам затрымліваўся на артыкулах з водгукамі і пажаданнямі вядомых прадстаўнікоў моцнай паловы чалавецтва да дзяўчат. Сапраўды, цікава, якімі ўяўляюць сабе сучасных “Джувельт” нашыя “Рамэо”. Вось я і вырашыла правесці, ці розніцца погляды нашых гарадзенскіх студэнтаў з поглядамі зорак тэлебачання, вядомых футбалістаў ды проста расійскіх юнакоў. Што тычыцца вынікаў майго апытання, то іх рабіць чытачам нашай газеты, а я адно толькі вазьму на сябе абавязак данесці думкі хлопцаў да ўсведамлена дзяўчат – пэўна спатрэбіцца.

Сваё анкетаванне я праводзіла сярод студэнтаў Універсітэта імя Янкі Купалы з факультэтаў біялогіі і экалогіі, юрыдычнага, гістарычнага, матэматычнага, фізкультурнага і псіхалагічнага, а таксама сярод хлопцаў, выпадкова сустрэтых на вуліцах горада. Усяго было апытана каля 50 чалавек. Ім было прапанавана адказаць на пытанні, якія тычацца знешняга вобліку дзяўчат, іх паводзін, а таксама былі прыведзены жыццёвыя сітуацыі з магчымымі варыянтамі адказаў.

Як вядома, думкі розніцца, але ж паспрабую выявіць тыя, якія даводзілася чуць найбольш часта.

Справа абстаіць наступным чынам: каля 50% хлопцаў у першую чаргу звяртаюць увагу на твар дзяўчыны (на яе позірк, макіяж і г.д.); 56% апытаных не надаюць асаблівай увагі касметыцы – галоўнае, каб яна не псавала прыродную прыгажосць. Хоць, прыкладна, па 25% прыходзіцца на тых, каму падабаюцца падмаляваныя вочкі ды губкі і на тых, каму прыемней бачыць “натуральны” твар.

Амаль у адзін голас хлопцы адмоўна ставяцца да тэндэнцыі павелічэння колькасці “паненак”, якія паляць. Каля 80% студэнтаў сярод найбольш агідных звычак вылуча-

юць менавіта гэтую. На другім месцы стаіць ужыванне ненарматыўнай лексікі. Магчыма, нам патрэбна навучыцца паважаць адзін аднаго, а то атрымоўваецца замкнутае кола – хлопцы абвінавачваюць дзяўчат у немілагучнасці мовы, а дзяўчаты – кавалераў. Далей на прыступцы лесвіцы непажаданых якасцей стаяць эгаістычнасць, завышаная самаадзнака, разбэшчанасць і шматслоўнасць.

Сярод прывабных якасцей вылучаюць шчырасць, паразуменне, духоўную чысціню, дабрыню, сціпласць. Аднак, да дадатных характарыстык некаторыя далучылі і добрае матэрыяльнае становішча. Можна спачатку не згадзіцца з тым, што грошы маюць нейкія адносіны да ўнутраных якасцей, але з другога боку, сапраўды, фінансавы стан ставіць пячатку як на знешні выгляд, так і на характар чалавека.

Такім чынам, знешнасць адыгрывае далёка не малаважную ролю. Але студэнты ўпэўнены, што неабавязкова апранацца надзвычай модна, каб спадабацца, – вопратка проста павінна быць чыстай і спалучацца па колеру і фасону (ва ўсім павінна быць гармонія).

На здзіўленне, рост і ўзрост дзяўчыны амаль што зусім не маюць значэння: рост вагаўся ад 150 да 190 см, а ўзрост – ад 14 да 50 гадоў!

Цікава, што ў нашага пакалення радыкальна змяніліся погляды на тое, хто павінен знаёміцца першым. Каля 78% (!) хлопцаў аддаюць усю ініцыятыву ў рукі сарамлівых і сціпых дзяўчын. Вось дык навіна!

Студэнты перакананыя, што любое месца, дзе можна выпадкова сустрэцца з прыгажуняй, з’яўляецца падыходзячым для знаёмства. Вось толькі цікава, што ў пералічаных месцах “джэнтэльмены” не шукаюць падставы для знаёмства, а чакаюць, што “рамантычная незнаёмка” сама заключыць іх у свае абдымкі. Тут пачынаюцца непаразуменні: згодна сказанаму, хлопцы павінны радавацца, што ёсць дзяўчаты, якія перахопліваюць іх ініцыятыву пры

знаёмствах, але дзе там. Адначасова нашыя “адважныя” мужчыны, выяўляючы негатыўныя рысы жаночых паводзін, наракаюць на тое, што дзяўчыны сталі лічыць сябе ледзь не моцнай паловай чалавецтва. Атрымоўваецца так: хлопцы не хочуць быць актыўнымі і “даюць задні ход”, і ў той жа ж час жадаюць захаваць за сабой тытул “моцных” і “ўпэўненых”.

Астатнія лічбы без каментарыяў:

– 61% студэнтаў не выключае магчымасці “хадзіць налева”, сустракаючыся з дзяўчынай;

– 63% юнакоў не будуць працяваць адносіны з каханай, калі даведаюцца, што яна плануе пачаць палавое жыццё толькі пасля вяселля;

– 65% апытаных возьмуць шлюб са сваёю музаю нават даведаўшыся, што яна не можа мець дзяцей;

– 82% хлопцаў возьмуць ў жонкі дзяўчыну, якая зацяжарыла ад іх.

Радуе тое, што адказнасць за сябе і за блізкіх яшчэ не знікла, як і іншыя дадатныя якасці.

Вось, шаноўныя дзяўчаты, рабіце вынікі: ці супадае тое, чаго вы чакаеце ад сваіх “прынцаў” з іх асабістым поглядам.

P.S.: у гэтым артыкуле я ні ў якім разе не ставіла за мэту абразіць маіх суб’яднікаў. Наступным разам абяцаю падзяліцца аб’ектыўнай інфармацыяй аб тым, што думаем аб хлопцах мы, дзяўчыны (таксама ў лічбах). Так што будзем квітамі. Мяркую, вам будзе цікава. Да скорай сустрэчы!

Падрыхтавала
Селіцкая Вераніка

IN MEMORIAM

Памёр Мазурчык Віталь, сын, брат, сябра, студэнт. Абарвалася жыццё... Душа пакінула малодое моцнае цела. Больш не заб’еца вялікае, справядлівае, добрае сэрца. Закрыліся іскрыстыя, глыбокія, заўсёды вясёлыя вочы... Памятаем

Генетычна мадыфікаваныя прадукты – шкода і карысць

Генетычна мадыфікаваныя прадукты (ГМ) сталі адным з дасягненняў біялогіі 20 стагоддзя. Рост ужывання такіх прадуктаў лічыцца адным з шляхоў барацьбы з голадам. Метад стварэння ГМ-прадуктаў заключаецца ў тым, што навукоўцы змяняюць генную структуру расліны ці жывёліны такім чынам, што яны набываюць новыя функцыі, карысныя для чалавека. Напрыклад, расліны набываюць устойлівасць да засухі. У геном расліны “ўбудоваецца” ген іншае расліны ці жывёліны. Традыцыйныя жывёлагадоўля ці раслінаводства губляюць многія дзесяцігоддзі і велізарныя сродкі на змяненні геннае структуры сельскагаспадарчых жывёл і раслін з дапамогаю звычайных метадаў штучнага адбору. Да гэтага часу не спыняюцца спрэчкі навукоўцаў аб прымальнасці для чалавецтва стварэння ГМ-прадуктаў, ці трансгенных прадуктаў. З аднаго боку, на практыцы даказана - трансгенныя расліны выключна ўтульныя для вырошчвання, менш ўспрымальныя да хваробаў і даюць лепшы ўраджай. З іншага, – усё часцей з’яўляюцца пацверджанні аб іх магчымай шкодзе для здароўя чалавека.

Першая ГМ-расліна (табак) была створана ў 1983 годзе, праз 29 год пасля адкрыцця ДНК. Да 1995 года ўжо каля 60 відаў дамашніх раслін было генетычна мадыфікавана. У 1996 годзе ўпершыню распачата камерцыйнае выкарыстоўванне ГМ-ралін – з таго часу колькасць сельскагаспадарчых плошчаў, якія засяваюцца “змененай” кукурузай, сояй, хлопкам вырасла ў 25 разоў. Па дадзеным даследчай арганізацыі, толькі пасевы “новай” кукурузы ў 2000 годзе занялі плошчу 44,2 млн. га. А па меркаванні амерыканскіх

Афіцыйна трансгенныя прадукты ў рэспубліку не трапляюць, але колькі паступае ў краіну неўлічаных ГМ-прадуктаў, не ведае ніхто

навукоўцаў, больш за палову прадуктаў харчавання ўжо ўтрымлівае зменены ланцужок ДНК. Як заявілі даследчыкі, праз некалькі гадоў нармальных, немадыфікаваных жывёл і раслін проста не застаецца. У Амерыцы іх ужо зараз можна заносіць у Чырвоную кнігу. Быў праведзены эксперымент: спачатку навукоўцы ўзялі пробы збожжа і соевых бабоў. Вынік перасягнуў самую горшую боязь: ад 50 да 83 працэнтаў раслін утрымлівалі штучна зменены ланцужок ДНК. Відавочна, распаўсюджанне генаў адбываецца бескантрольна. Насенне пры транспарціроўцы трапляе ў навакольнае асяроддзе, крыжуецца з нармальнымі травамі і дае патомства. Па меркаванні экспертаў, каб выратаваць генафонд для будучых пакаленняў, трэба стварыць генетычны банк, дзе будуць захоўвацца ўзоры натуральных прыродных арганізмаў.

Homo sapiens - эксперыментальна прадуктаў ніхто не праводзіў, але дапаўняльна вядома, што, напрыклад, пыльца ГМ-сельскагаспадарчых культур выклікае смерць вусені і мутацыю ў бактэрыі, якія жывуць у страўніках пчол. Галоўныя довады праціўнікаў выкарыстоўвання гэтых прадуктаў зводзяцца, аднак, да іншага: усе выпрабаванні ГМ-прадуктаў былі кароткатэрміновымі - негатыўнае ўздзеянне іх можа з’яўляцца праз працяглы час ці адгукнецца на патомстве.

Па дадзеным Сусветнай Арганізацыі Здравазахоўвання (САЗ), для

таго, каб вызначыць, ці бяшкродныя ГМ-прадукты, трэба вызначыць наступныя фактары: ці таксічныя яны; ці могуць правакаваць алергічныя рэакцыі; ці ўтрымліваюць яны кампаненты, здольныя нанесці шкоду пры ўзаемадзеянні з іншымі рэчывамі; ці стабільныя прыўносімыя ў іх гены (інакш, ці здольныя яны раскладацца ў арганізме чалавека); ці валодаюць ускоснымі метадамі ўздзеяння на чалавечы арганізм. Асноўнае пытанне - ці бяшкродныя ГМ-прадукты для чалавека – пакуль застаецца адкрытым. Эксперты САЗ падкрэсліваюць, што ў кожным канкрэтным выпадку для стварэння новае расліны выкарыстоўваюць розныя метады і гены. Па гэтай неабходна праводзіць экспертызы па кожнаму новаму прадукту.

У Расіі і Беларусі ГМ-расліны практычна не вырошчваюцца, але завозяцца з іншых краін, у асноўным, у выглядзе гатовай прадукцыі. Прадукты харчавання, якія падвяргаюцца геннай інжынерыі, ці якія могуць утрымліваць генетычна створаныя інгрэдыенты - прадукты з зернавых культур (круп), кукуруза, бульба, памідоры і цукар.

Афіцыйна трансгенныя прадукты ў рэспубліку не трапляюць, але колькі паступае ў краіну неўлічаных ГМ-прадуктаў, не ведае ніхто. Мяжа з Расіяй празрыстая. Прыкладна ў 30 краінах міра дзейнічае правіла, згодна якому упакоўкі прадуктаў, пры вырабу якіх выкарыстоўваліся дасягненні геннай інжынерыі, павінны ўтрымліваць інфармацыю аб гэтым, каб спажывец самастойна рабіў свой выбар. У нашай краіне няма закона, які забараняў выкарыстоўваць ў харчовай прамысловасці трансгенныя прадукты, і патрабаванняў аб маркіроўцы такіх прадуктаў, таксама няма. Так што, невядома, колькі ГМ-прадуктаў ядуць беларусы.

Магчыма, за геннай інжынерыяй будучыня. Але сёння гэта, у першую чаргу, - прыбытковы бізнэс з непрадказальнай будучыняй. Самае галоўнае, каб спажывец у абавязковым парадку ведаў, што з чаго прыгатавана, і каб за ім было права выбару.

Падрыхтавалі выкладчык кафедры экалогіі Бялова Е. А. і студэнт 4-га курса Валько В. П.

Навіны культурныя: віншуем першакурснікаў, якія выйшлі (упершыню за пяць гадоў) ў фінал конкурсу “Alma mater”. Асабістая падзяка Сайкоўскаму і Воле.

ОСЁЛ В ХОЗЯЙСТВЕ, ФИЛОСОФИИ И РЕЛИГИИ

Поздравляем наших читателей с наступлением осени! Вы, конечно же, можете возразить и сказать: «К чему эти поздравления. В природе никакого ощущения праздника: дождь, ветер, опавшие листья, первые заморозки».

Да! При таком мироощущении избежать осенней депрессии Вы вряд ли сможете. Но не спешите отчаиваться как ослик Иа в свой день рождения. А лучше постарайтесь и вспомните, кто подарил ему хорошее настроение в то «доброе утро». Конечно же друзья и их весёлые истории.

Кстати, ослик Иа упомянут здесь не просто так. Именно об этом чудном животном мы и расскажем Вам. Итак, ОСЁЛ В ХОЗЯЙСТВЕ, ФИЛОСОФИИ И РЕЛИГИИ.

В самом начале хотелось бы защитить нашего героя, несправедливо обвиняемого в глупости.

Осел — животное умное. Ленивое? Нет, просто он своенравен. Если лошадь безропотно исполняет любую работу, то осел еще «подумает», стоит ли ему делать то, что заставляют. Он упрям и не всякому человеку подчиняется. Кто не найдет с ним нужного контакта, только палкой сможет сдвинуть его с места. Но если осел полюбит хозяина, то будет предан и послушен.

Одомашнены эти животные в Египте, примерно, шесть тысяч лет назад. Предком их был африканский дикий осел (не у каждого такие предки!). В страны Европы домашний осел попал во втором тысячелетии до нашей эры.

Еще в гомеровские времена в Древней Греции очень ценился осёл. В Риме осел был посвящен богине домашнего очага Весте. А это большая честь: культ Весты имел особое, государственное значение.

Даже в Библии, во многих местах, с большим уважением упоминаются ослы. Авраам, Моисей и другие патриархи, судьи и цари ездили на ослах. На ослах пахали — об этом мож-

Осёл вынослив и не по росту силен: может нести на спине относительно большую тяжесть

но судить также по библейским сказаниям. Например, в книге Исаяи даются подробные указания, как нужно кормить ослов, применяемых на полевых работах.

Гиппократ и врачи его школы использовали молоко ослиц в своей лечебной практике. В то же время, оно считалось отличным косметическим средством: сохраняло, будто бы, белизну лица и тела. Императрицы и богатые римские матроны содержали сотни ослиц, в молоке которых купались.

Молоко ослиц и сейчас считается лечебным средством для легочных и других больных. По составу оно близко к человеческому.

Осёл вынослив и не по росту силен: может нести на спине относительно большую тяжесть, чем лошадь, — 70—80 килограммов, а самые сильные ослы — до 130, грузоподъёмность в упряжке — до 2,5 тонн. У него прочные копыта, и подковы не нужны даже в горах, на почве каменистой и неровной. Некованая лошадь здесь быстро разобьёт копыта. Только когда отправляются на осле в дальнее путешествие, его подковывают.

И тем не менее, справедливости ради, нужно сказать, что обожествление осла и уважительное к нему отношение в сказаниях тех дней не защищали его от дурного обращения. На всех посильных работах трудился осел и получал больше палочных ударов, чем корма.

С ослом связаны две притчи: «Валаамова ослица» и «Буриданов осёл».

В Библии, в книге чисел, нам рассказывается, как прорицатель Валаам ехал на ослице к царю моавитян с совершенно определенной целью: проклясть израильтян. Трижды ангел с обнаженным мечом, посланный Богом, преграждал ему путь. Но Валаам ничего не замечал. Ослица же отлично все это видела. И, наконец, возмущенная слепотой своего хозяина, заговорила. Валаам был так поражен этим чудом, что прибыв к царю Моава, не проклял, а благословил израильтян.

Выражение «Валаамова ослица», вошедшее в обиход русской речи, имеет два противоположных значения. Прежде так говорили о молчаливом, недалёкого ума человеке, который, вдруг заговорив, произнес нечто совсем не глупое, чего никто от него не ожидал. Однако, в последнее время, обычно, валаамовой ослицей называют человека такого же типа, неожиданно заговорившего, но изрекшего нечто глупое.

Буридан, французский философ 19 века, помимо прочих дел, занимался проблемой свободной воли, которую считал неразрешимой. В доказательство своей правоты привёл, как приписывает ему молва, такой пример: если существуют свобода воли и абсолютная возможность логического выбора, то осел, помещённый между двумя совершенно одинаковыми охапками сена, не сможет выбрать ни одну из них, так как они равноценны, и потому невозможно сделать логически обоснованного выбора. Бедный осел, поставленный в упомянутое положение, обречен на голодную смерть.

В переносном смысле буридановым ослом называют нерешительного человека, неспособного сделать окончательный выбор в предоставленной ему судьбой альтернативе.

И в заключение хотелось бы отметить, что если о ком-то и говорят как о валаамовой ослице или буридановом осле, то эти качества унаследованы ими совсем не от этих умных, милых и трудолюбивых животных. Это, как говорится, совсем другая история.

Тры Прачыстыя

Вось і прыйшла восень-гаспадыня на родную зямельку. Адзвінела конікамі спякотнае лета, за якое ў благодатную раллю руплівымі і пяшчотнымі рукамі была ўкладзена агромністая праца. Ужо ўбралі багацце, што ўздавала зямля. Надшоў час адзячыць карміцельку і даць ёй чаканы спакой.

На перыяд верасня-кастрычніка ў беларускім календары прыпадае цыкл свят, звязаных з імем Прачыстай Дзевы Марыі, Багародзіцы, за якімі замацавалася назва Багародзіцкія святкі, ці Прачыстая. У народным календары яны вядомы, як Першая, Другая і Трэцяя Прачыстая. Першая Прачыстая, ці Ўспленне (дзень смерці) Божай маці адзначаецца яшчэ 15 жніўня; Другая – Дзень нараджэння Багародзіцы – 14 верасня і Трэцяя – Пакроў Прасвятой Багародзіцы святкуецца 14 кастрычніка.

Хоць назвы свят і гавораць аб іх дачыненні да хрысціянскай веры, але для беларускіх людзей, сялян, спрадвечу язычнікаў, земляробаў, куды большае значэнне яны мелі як пэўныя вехі ў гадавой працы на зямлі.

Першая Прачыстая падмяняе па сваіх функцыях Трэці, ці Малы, Хлебны, Арэхавы Спас. У язычніцкай рэлігіі Спас – гэта бажаства, якое ўвасобіла ў сабе Духа ўраджаю, а магчыма, што нават ўзначальвала цэлы пантэон Духаў поля, лесу, лугу. Ад Першай да Другой Прачыстай канчаткова завяршалі ўсякія ўборачныя работы на полі. “Прайшла Прачыстая – стала поле чыстае”. Другой Прачыстай адпавядае язычніцкае свята Багач – свята ўраджаю. На працягу ўсяго ўборачнага перыяду чалавек неаднаразова праводзіў шматлікія рытуалы падзякі і ахвяраванні Духам поля, ураджаю і іншым ніжэйшым боствам. Цяпер жа надыходзіў самы спрыяльны час адзячыць і прынесці ахвяры вярхоўнаму, найгадоўнейшаму Богу славян – Сонцу, або Даждзьбогу. Больш-менш поўнае і адзінае апісанне Багача зрабіў беларускі гісторык

і этнограф 19 ст. Адам Багдановіч на падставе назіранняў у Ігуменскім павеце Мінскай губерні. Аўтар дае яму азначэнне як свята “завяршэння ўборкі хлеба і гаспадарчага дастатку”. Увогуле ж багачом вясцоўцы называлі лубку, запоўненую зернем “з новага хлеба”, у якім стаяла свечка. Жыта для багача прыносілі па жменьцы-дзе ад кожнага гаспадара, воск на свечку таксама збіралі з усяе вёскі. У дзень свята запрашалі святара, які запальваў свечку, што стаяла ў жыце, і праводзіў малебен “за новы ўраджай і Божую шчодрасць да людзей”. Пасля малебна лубку з жытам пераносілі на другое падвор’е і так абыходзілі ўсе двары ў вёсцы, а затым абносілі статак сялянскай жывелы. Багач павінен быў прыносіць вёсцы і асабліва таму гаспадару, у якога ён стаяў цэлы год, багацце і шчасце. Багач стаяў кожны год ў новай хаце. Рытуалы Багача заключалі ў сабе, з аднаго боку, пакланенні, ахвярапрынашэнні і ўрачыстае ўслаўленне Даждзьбога за дастатак і багацце на гаспадарчых падворках, а з другога – маленні і прашэнні да Бога-Сонца ахаваць родавае паселішча, здабыткі ўраджаю і здароўе людзей ад усякіх няшчасцяў і разарэнняў на ўвесь наступны зімовы перыяд.

Паміж Другой і Трэцяй Прачыстай адзначаецца Уздвіжанне – 27 верасня ў праваслаўных вернікаў і 14 верасня ў каталікоў. У народзе значэнне Уздвіжання асацыіруецца з уяўленнямі аб “закрыванні” зямлі напярэдадні зімовых халадоў і запаўзаннем з гэтага дня ў норы на зімовую спячку гадзюк і вужоў. У кожнай вёсцы ведаюць, што ў гэты дзень нельга хадзіць у лес, бо “змеі збіраюцца тады кучамі”. На падставе падобных уяўленняў сярод беларусаў бытуе мноства паданняў і вераванняў. Найбольш вядомыя з іх пра цара гадзюк.

“На Звіжанне, - расказваецца ў паданні, запісаным у вёсцы Бучча Слуцкага павета, - гадзюкі збіраюцца ў адно месца, каб паўзці на зіму ў вырай. Гадзюкі, як і птахі, маюць свой асабісты вырай. Яны ў яго паў-

Багач павінен быў прыносіць вёсцы і асабліва таму гаспадару, у якога ён стаяў цэлы год, багацце і шчасце

зучь пад камандаю свайго цара, каторы паўзе папераду ключа. От трэба на Звіжанне чуць свет пайсці ў лес, дзе каля паляначкі е шмат лому, да й цікаваць. Як толькі ўзйдзе сонейка да добра прыгрэе, дак усякія гадзюкі пачнуць вылазіць з лому да з нор і паўзці на сонейка грэцца. Перш гадзюкі поўзаюць туды-сюды ўмітуські, а потым, як пакажацца сам цар, дык яны пачнуць яго абвіваць, як пчолы сваю матку. От тады трэ па том клубку ўдарыць папіскаю, толькі адзін раз, не больш, дак цар гадзюк і скіне сваі рожкі. Тагды хутчэй іх узяць і уцякаць, не аглядаючыся, а то гады загрызучь”. Старыя людзі расказваюць, што той, хто мае гэтыя рожкі, ці карону цара гадзюк, можа бесперашкодна адкрываць любыя заборы.

Закрыванне зямлі на зіму суправаджаецца, па народных вераваннях, гульнію сонца на ўсходзе. Па назіраннях Буда-Кашалёўскіх сялян, “сонца зранку двігаецца, коціцца катком і пераліваецца рознымі колерамі”, на Усходнім Палессі яго быццам бы “іграе і дрыжыць”.

Да Уздвіжання амаль усе птушкі адляталі ў вырай, таму ў народзе зазначаюць, што гэта свята закрывае летнюю пару, а “ключык шэрая птушачка за мора аднесла”. Паводле народных павер’яў, на Уздвіжанне нельга пачынаць якія-небудзь справы, таму што ўсе пачатае ў гэты дзень будзе марнай і безвыніковай працай або задумай.

Тры Прачыстыя

Працяг. Пачатак на стар. 6

Далей прыходзіць свята Пакровы, якое прыпадае на 14 кастрычніка. Этымалагічнае значэнне лексемы “пакровы” паходзіць ад слоў “пакрываць”, “пакрыць”. У хрысціянстве гэта назва асацыіруецца з паняццем “пакрывала Маці Божай” і ў адпаведных паданнях звязваецца з канкрэтнай падзеяй з жыцця і дзейнасці Дзевы Марыі. Але ў народным календары назва Пакровы атаясамліваецца з пакровам зямлі, што працягваецца ў заканчэнні ўсіх палявых работ; поўным адміраннем прыроды напярэдадні зімовых халадоў. Зямля, як глумачаць старэйшыя людзі, павінна адпачыць да наступнага лета і чапаць яе пасля Пакроваў ні ў якім разе не дазваляецца. “Святы Пакроў зямелечку засцілаець жоўтым лістам, белым снегам...”, “Бог пячатае зямлю пасля Пакроваў”, - гавораць у народзе. Нават у шукальнікаў скарбаў бытуе павер’е, што шукаць нешта ў зямлі пасля гэтага свята – безнадзейная справа.

Сярод нешматлікіх звычаяў Пакроўскага свята існуе звычай абыходу гаспадарчых пабудоў. Зранку гаспадыні ў кожнай сям’і пяклі пакроўскі пірог, з якім абыходзілі хату, хлеў, асец, лазню і г.д., дакранаючыся пірагом да страхі гэтых пабудоў. Лічылі, што пасля такіх абыходаў моцныя вятры і буры, што суправаджаюць зімною пару, не змогуць разбурыць стрэх, якія ў нашым краі рабілі з жытняй саломы.

Такім чынам, свята Пакровы як бы падзяляла год на летні і зімовы перыяды. З Пакровамі ў беларускім народным календары звязваюцца шматлікія назіранні аб будучым надвор’і. Адзначалі, калі на Пакроў зямля не схавалася пад снегам, то і Каляды пройдуць без снегу, а таксама не будзе яго на працягу наступных двух тыдняў; якое надвор’е ў пакроўскі дзень, такой і ўся зіма будзе. Паўночны вецер на Пакровы прадказваў суровую зіму, паўдневы – мокрую і з невялікімі маразамі, усходні – маласнежную, а заходні ўказваў на зіму снежную, з завямі і моцнымі вятрамі.

Ну, то будзем дзякаваць зямлі, славіць Сонца і чакаць кожны свайго ветру.

Пдрыгавала
Вольга Святазнаўская

Размова ладзілася, гарбата з печывам патрохі разыходзіліся

Новы навучальны год – новыя людзі на факультэце

Новы навучальны год – новыя людзі на факультэце. Заўсёды цікава ведаць, хто папоўніў нашыя рады. Ідэя зладзіць сустрэчу-знаёмства PRO NOBIS з першакурснікамі прыйшла пасля таго, як паўзіраліся на новыя твары. Нешта яны абяцалі. Надзея не падв’яла...

Вырашылі правесці сустрэчу ў традыцыйны чацвер. А каб атрымалася найбольш неафіцыйна, прыгатавалі гарбату з печывам. У назначаны час прыйшлі тыя, хто не застаўся абыякавым да нашай аб’явы-запашэння, - 16 чалавек. Адрозніваецца першы курс – хто запыханы з фізкультуры, хто з думкай аб стосах падручнікаў, якія чакаюць у хаце. Але, што кінулася ў вочы, усе з цікавасцю.

Спачатку, зразумела, адчувалася трохі напружанасці. Потым усё пайшло як трэба. Мы распавялі аб узнікненні PRO NOBIS, аб тых справах, якія ўжо зрабілі, аб тым, што збіраемся рабіць у будучыні. Пасля і госці пачалі выказваць свае думкі, прапановы ды і проста апавядаць аб тым, чым займаліся раней. І на працягу размовы адусюль зацікаўленыя, жывыя вочы, усмешкі.

Размова ладзілася, гарбата з печывам патрохі разыходзіліся. Ну, нарэшце, нагаварыліся. І тут здарылася тое, чаго мы не маглі, хоць і вельмі хацелі, уявіць – ад Пашы (а

імёны ва ўсіх былі напісаныя на самаробных бэйджах) пытанне: “А калі наступны раз сустракаемся?” Вось гэта тыя маладыя экалагі, якіх даўно чакалі. Так што – “Сустракаемся, у наступны чацвер!”

Разышліся ўсе задаволеныя. Першакурснікі зладжанай для іх сустрэчай і магчымасцю рэалізаваць сябе ў будучыні. Ну, а мы тым, што атрымалася менавіта размова, а не апавяданне, і тым, што прыдбалі 16 актыўных і вельмі прыемных “навабранцаў”. У бліжэйшы час іх чакае першае сур’ёзнае заданне – “Тыдзень Біялогіі”.

Пажадаем адно аднаму поспехаў ды плённай сумеснай працы!

Вольга Сташко

Навіны адным радком

Сціпла адсвяткавалі свой першы Дзень нараджэння экалагі-валанцёры з “PRO NOBIS”. Разам з маладым папаўненнем усе рушылі да гістарычнага помніка, да Брыса-Глебскай царквы. На жаль, але ўжо традыцыйна там назбіралі больш за 50 пакетаў смецця. Пасля ўсе рушылі есці смажанае сала з хлебам ды піць квас ў Пышкі. Пелі песні пад гітару ды расказвалі цікавыя гісторыі. Восеньскі кастрычнік сустраў цёплым сонечным днём.

Г | А | Р | А | С | К | О | П

БАРАН: Баранам, як нікому, трэба звярнуць увагу на горад Ваўкавыск. У сувязі з рэканструкцыяй горада там вялікая колькасць новах варотаў.

ЦЯЛЕЦ: звяртаем увагу Цяльцоў на тое, што прыйшла восень – час захутваць тое, што ўсё лета падсмажвалі на сонейку.

БЛІЗНЯТЫ: не пажадаюць вучыцца – адна палова таму, што лянота, а другая – таму, што надакучыла. Не глядзячы на дваякасць натуры, яны будуць поўнаасцю салідарныя па гэтамую пытанням.

РАК: Ракі будуць пільна сачыць за клінамі адлятаючых журавоў. Варта памятаць, што з вашым спосабам перамяшчэння да поўдня будзе дабрацца вельмі цяжка.

ЛЕЎ: Львы змерзнуць, ім захочацца ў цёплую Афрыку. Не спяшайцеся туды ўцякаць, хутка маразы пройдуць – у траўні зноў будзе цёпла, трэба толькі трохкі пачакаць.

ПАННА: Паннам, праца якіх звязана з паходамі ў лес і поле трэба перабірацца ў лабараторыі. Не паддавайцеся спакусам – не едзьце з Ільвамі ў Афрыку.

ШАЛІ: у гэтым месяцы ідэальна падыйдуць да рашэння пытання – варта вучыцца ці не – і гэтаксама ж ідэальна адыйдуць ад яго.

СКАРПІЁН: Скарпіёны згубяць свой звычайны баявы запал і паглыбляцца ў восеньскую спячку, мажліва, пагэтану да іх пачнуць адносіцца цёпла і пяшчотна, не глядзячы на халады.

СТРАЛЕЦ: добрых Стральцоў чакае добры набытак – пачаўся сезон палявання на качак. Дрэнных чакаюць прамоклыя ногі і сапсаваны настрой.

КАЗЯРОГ: некаторыя Казярогі паглынуцца ў восеньскую хандру. Не варта вешаць нос – “любовь зла”, і вас нехта хутка пакахае..

ВАДАЛЕЙ: хутка адчуеце сябе ў сваёй стыхіі – вада будзе ліцца зверху, прасочвацца знізу, увесь свет будзе проста прапітаны ёй – ваш знак павінен быць задаволены, і ніякіх прырэчэнняў.

РЫБЫ: Рыбам лянота вучыцца, яны б'юць баклушы і спакойна плывуць па цячэнні, аднак варта звяртаць увагу на выкладчыкаў, якія любяць рыбалку.

Дзе будучь захоўвацца адходы...

У рэспубліцы распрацавалі схему размяшчэння аб'ектаў захоўвання адходаў. Спецыялісты Беларускага навукова-даследчага цэнтру «Экалогія» упершыню ў рэспубліцы распрацавалі схему размяшчэння аб'ектаў захоўвання адходаў. Неабходнасць у ёй існавала даўно, аднак распрацоўку паскорылі пасля таго, як змяніліся патрабаванні да экалагічнага стану.

Цяжкасць была з выбарам месца, бо тут неабходна ўлічваць мноства фактараў. Напрыклад, узровень залягання грунтовых вод, склад грунтоў, адлегласць ад населенага пункта, а таксама каб умовы мясцовасці дазвалялі праводзіць утылізацыю без узвядзення дадатковых прыродаахоўных канструкцый.

У рэспубліцы ўжо ёсць 200 аб'ектаў, якія адпавядаюць сучасным патрабаванням. Па меркаванні экспертаў, неабходна стварыць яшчэ каля 150 пляцовак. Пакуль штогод будуецца 3-4 такія палігоны.

Стыхійна арганізаваныя пляцоўкі складзіравання адходаў, бесістэмна размешчаныя па ўсёй тэрыторыі рэспублікі, істотна пагаршаюць экалагічны стан. Іх ліквідацыяй займаецца інспекцыя Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя. Строгі кантроль і рэалізацыя распрацоўкі беларускіх навукоўцаў павінны значна палепшыць сітуацыю.

Навіны адным радком

Навіны інтэлектуальныя: адбылася першая гульня “Что? Дзе? Калі?”. Дзякуючы фінансаванню дэканата і прафкама праблемаў з матэрыяльным насычэннем не было. Гэтаксама не было праблемаў і ў каманды знатакоў, якія выйгралі з лікам 6:2. Выкладчыкі паабяцалі, што пытанні будуць задаваць цяжэйшыя.

Галоўны рэдактар:
Віктар Валько

Журналіст:
Гелена Белязюн

Карэктар:
Вольга Сташко

Карэспандэнт:
Зміцер Гупенеч

Экалагічная газета ProNobis
распаўсюджваецца бясплатна
Наклад 50 асобнікаў

Вёрстка: **Аляксей Салей**

Заснавальнік:

экалагічна-валанцёрскі рух Pro Nobis

Вашыя артыкулы вы можаце дасылаць
на E-mail: ProNobis2004@mail.ru